

YAŞ MEYVE SEBZE SEKTÖRÜ
AÇISINDAN
IRAK

الله أكبر

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Ar-Ge Şubesi

Haziran 2020

İÇİNDEKİLER

ÜLKE PROFİLİ	1
GENEL BİLGİLER.....	1
Coğrafi Konum.....	1
İdari Yapı.....	2
Siyasi Yapı	2
Doğal Kaynaklar	3
GENEL EKONOMİK BİLGİLER.....	5
Hayat Standardı ve İşsizlik.....	6
DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	7
Dış Ticaret.....	7
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler	7
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler.....	8
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler	8
Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler	9
TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	10
Türkiye'nin Irak ile Dış Ticareti	10
Başlıca İhracat Edilen Ürünler	10
Başlıca İthal Edilen Ürünler	11
IRAK YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI	12
Dış Ticaret.....	12
Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler.....	12
Başlıca İhracatı Yapılan YMS Ürünleri	13
Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler	13
Başlıca İthalatı Yapılan YMS Ürünleri.....	14
Türkiye'nin Irak'a YMS İhracatı	14
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	16
Dağıtım Kanalları.....	16
Reklam, Tanıtım & Fuarlara katılım	16
Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme (Standardizasyon)	16
Gözetim	17
Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri.....	17
PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	19
Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler	19
Para Kullanımı.....	20

Pasaport ve Vize İşlemleri.....	20
Türkiye'deki Irak Temsilcilikleri.....	20
Resmi Tatiller	21
Yerel Ölçü Birimleri.....	21
Telefon Kodları	21
İklim	22
Güvenlik	22
POTANSİYEL SEKTÖRLER	23
COVID 19 GELİŞMELERİ	26
Sınır Kapılarında Yapılan Uygulamalar/ Ülkeye Girişi Yasağı/ Seyahat Yasağı	26
Uçuş Yasağı.....	27
Uygulanan Kısıtlamaların/Önlemlerin Ülkemiz İhracatı Açısından Oluşturabileceği Potansiyel ve Öneriler ile Ortaya Çıkabilecek Olumsuzluklar	27
KAYNAKÇA	29

ÜLKE PROFİLİ

GSYİH (Milyon \$): 192.660 (2017, IMF Tahmini)

KBGSYİH (\$): 4.958 (2017, IMF Tahmini)

BÜYÜME ORANI: %-0,45 (2017, IMF Tahmini)

NÜFUS: 38.860.000 (2017, IMF Tahmini)

YÜZÖLÇÜMÜ (km²): 441.839

BAŞKENT: Bağdat

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Bir Ortadoğu ülkesi olan Irak, kuzeyden Türkiye, doğudan İran, güneydoğudan Basra Körfezi ve Kuveyt, güneyden Suudi Arabistan, batıdan da Ürdün ve Suriye ile çevrilidir. Türkiye ile 352 km, İran ile 1458 km, Ürdün ile 181 km, Kuveyt ile 240 km, Suudi Arabistan ile 814 km ve Suriye ile 605 km sınıra sahiptir.

Türkiye ve İran sınırına yakın bölgelerde dağlık arazilerin ve İran sınırında bataklıkların görüldüğü çoğunlukla da düzlük arazilerden oluşan Irak topraklarının % 13'ü tarım alanı, % 10'u otlak, % 4'ü orman ve çalılıktır.

En yüksek yerleri Handran (2625 m.) ve Sincar Dağı (1500 m)'dir. En önemli akarsuları kaynağı Türkiye'de olan Fırat ve Dicle nehirleridir.

Bölgelere göre değişiklik arz eden bir iklimi vardır. İç kesimlerde bulunan başkent Bağdat'ta yıllık sıcaklık ortalaması 23 °C, yıllık yağış ortalaması ise 140 mm'dir. Basra şehrinde bu ortalama, 24°C /171 mm.'dir. Bağdat'ta en sıcak aylar Haziran-Ağustos dönemidir. Bu aylarda en düşük ve en fazla sıcaklıklar ort. 35-50°C'dir. Ancak nem oranı düşüktür. Bağdat'ta en soğuk dönem 4-16°C ile Aralık-Şubat dönemidir.

Yağışın en az olduğu aylar 1 mm ortalama ile Haziran-Eylül iken, en iyi yağış ortalamasına sahip ay 28 mm ile Mart'tır.

İdari Yapı

Irak, idari olarak 18 İlden (vilayetten) oluşmaktadır. Bu eyaletler ve başkentleri (parantez içerisinde verilmiştir); Bağdat (Bağdat), Selahattin (Tikrit), Diyala (Bakuba), Vasit (Kut), Meysan (Amara), Basra (Basra), Dikar (Nasiriye), Mutanna (Samava), Kadisiye (Divaniye), Babil (Hilla), Kerbela (Kerbela), Necef (Necef), Anbar (Ramadi), Nineva (Musul), Dohuk (Dohuk), Erbil (Erbil), Kerkük (Kerkük), Süleymaniye (Süleymaniye).

İl Valileri, yerel seçimle belirlenen “il genel meclisi” üyeleri arasından seçilmektedir. Belediyeler ise, Valilikler bünyesinde bir “daire başkanlığı” olarak faaliyet göstermektedir. Sadece Bağdat’ta müstakil belediye başkanlığı bulunmaktadır. Bağdat Büyükşehir Belediye Başkanı, Başbakan tarafından Parlamento’nun uygun görüşü alınarak atanmaktadır.

Siyasi Yapı

Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiltere’nin yönetimi altına giren Irak 1932 yılında bağımsızlığını kazanmış ve Irak Krallığı kurulmuştur. Krallık, 1958 yılında yapılan askeri darbeyle yerini Irak Cumhuriyeti’ne bırakmıştır. Irak Cumhuriyeti, 1958-2003 dönemini Baas Partisi yönetiminde geçirmiştir. 2003 yılında ABD’nin askeri müdahalesiyle Baas rejimi sona ermiş, Irak Cumhuriyeti demokrasi ile yönetilmeye başlamıştır.

1980 yılında başlayan ve 8 yıl süren Irak-İran Savaşı Irak ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Irak bu dönemde, Körfez ülkelerinden ve Batılı finans kurumlarından yüklü miktarda borç almıştır.

1990 yılında Irak, Kuveyt’in petrol fiyatlarını ve dolayısıyla Irak’ın petrol ihraç gelirlerini düşürmek amacıyla kasten kapasitesinden fazla petrol üretimi yaptığını ve iki ülkenin ortak sınırlarındaki petrol sahalarından Kuveyt’in petrol çaldığını ileri sürerek Kuveyt’i işgal etmiş, ancak I. Körfez Savaşı olarak da anılan savaşın sonucunda Kuveyt’ten geri çekilmiştir. Müteakiben, 6 Ağustos 1990’da BM 661 sayılı kararıyla Irak’a ekonomik yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır. Nisan 1995’te BM ile petrol karşılığı gıda ithalatı konusunda bir anlaşma imzalanmış, Irak’ın her altı ayda bir 2 milyar Amerikan doları petrol ihraç etmesine izin verilmiştir. Bunun karşılığında ise gıda maddesi ve temel insani malzemeler ithal edilmesi için fon sağlanmıştır.

20 Mart 2003’te başlayan ABD askeri müdahalesi ile 24 yıl süren tek adam yönetimi (Baas rejimi) sona ermiştir. 22 Mayıs 2003’te Irak’a uygulanan ambargo kaldırılmış, Irak’ta BM gözetiminde ve ABD öncülüğünde yeni bir yönetim kurulmuştur. 15 Ekim 2005 tarihinde

Irak'ta anayasa taslağına ilişkin halk oylaması yapılmış ve hâlihazırdaki (yeni) anayasa 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Cumhurbaşkanı ve Başbakan Parlamento içinden seçilmektedir.

Irak'taki siyasi sürecin son aşamasını oluşturan ilk siyasi genel seçimler de 15 Aralık 2005 tarihinde gerçekleştirilmiş, bu çerçevede seçimle iş başına gelen (ilk) Irak Hükümeti 20 Mayıs 2006 tarihinde kurulmuştur.

Hükümet üyelerinin (bakanların) milletvekili olma şartı bulunmamaktadır. 30 Nisan 2014 tarihinde yapılan son parlamento (328 sandalye) seçimleri sonucunda, ülkenin Cumhurbaşkanı Fuad Masum, Parlamento Başkanı Selim Al Jiburi, Başbakan Haydar al Abadi'dir. 2014 yılı Eylül ayında kurulan Hükümet, parlamentoda temsil edilen tüm partilerin katılımından oluşan "milli koalisyon hükümeti"dir.

Türkiye, Irak ile her zaman iyi ilişkiler geliştirme yönünde çaba göstermiş, iki ülke 1955 yılında Bağdat Paktı'nı, 1977'de Kerkük-Ceyhan Petrol Boru Hattı'nı hayata geçirmiştir (Kısa süreli kesintiler olmakla birlikte, Ağustos 2007 itibarıyla Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı yeniden faaliyete geçirilmiştir). 1980'li yıllarda Türkiye'nin izlediği dışa dönük ve ihracata dayalı büyüme politikası neticesinde Irak, Türkiye'nin önemli ticaret ortaklarında biri olmuş, Türk müteahhitleri Irak'ta önemli projeler gerçekleştirmiş; 1990 yılında Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi üzerine Irak'a uygulanan ekonomik ambargoların etkisiyle Türkiye Irak ile ilişkileri başta ticaret olmak üzere kesintiye uğramıştır. Yukarıda bahsedilen 2003 yılında başlayan süreç sonucu, Türkiye-Irak ilişkileri, Irak'ın yeniden yapılandırılması ve imarı olarak adlandırılabilen yeni bir döneme girmiştir.

Doğal Kaynaklar

Petrol, doğalgaz, fosfat ve sülfür Irak'ın başlıca doğal kaynaklarıdır.

Petrol, Irak ekonomisinin dayandığı temel sektördür. Ham petrol ihracatı milli gelirin % 60'ını, kamu gelirlerinin ise yaklaşık % 90'ını oluşturmaktadır.

Irak, dünyanın en düşük maliyetle petrol ve gaz üretimi yapan ülkelerden birisidir. Ülkedeki petrol, göreceli olarak sığ kuyulardan çekilebilen çok büyük sahalarda bulunmaktadır. Irak'ın rezervlerinin üçte birinden daha fazlası yeryüzünün sadece 600 metre altındadır ve su ve birleşik doğal gaz birikintilerinin petrol rezervleri üzerinde yüksek basınç oluşturmasından dolayı çok çabuk yüzeye çıkmaktadır. Bu nedenle, Irak petrolünün üretim maliyeti varil başına 1,50 dolarından daha az olabilmektedir. Bu üretim maliyeti, Suudi Arabistan'daki maliyetle eşit, diğer ülkelerden daha düşüktür.

Mevcut üretim seviyesinde kaç yıllık rezerv kaldığını göstermesi bakımından önem taşıyan rezerv-üretim oranı bazı tahminlere göre Irak'ta 150 yıldır ve bu rakam Orta Doğu ve Afrika bölgesindeki en yüksek orandır.

Ülkedeki ana petrol üretim bölgeleri, güneyde Basra ile kuzeyde Kerkük bölgesidir. Ham petrol Kuzey Irak'ta Baiji, Bağdat'ta Dora ve Basra'daki rafineri tesislerinde işlenmektedir. Kısa ve orta vadede üretimin artırılabilmesi, daha küçük ve yerel bazda birleşmiş rafinerilerin kurulmasına bağlıdır.

OPEC üyesi olan Irak'ın (tespit edilmiş) petrol rezervi 143 milyar varildir. (Petrol Bakanlığına göre rezervin 204 milyar varil olma ihtimali vardır) En büyük petrol rezervi, güneyde Rumelia sahasında olup, 17 milyar varil düzeyindedir. Irak, rezervi itibarıyla, Venezuela, S.Arabistan ve İran'ın ardından, dünyanın dördüncü (4.) büyük petrol ülkesidir.

Irak Petrol Bakanlığı açıklamasına göre; 2014 yılı Ekim ayında petrol üretimi 3 milyon varil/gün, ihracat ise 2,4 milyon varil/gün seviyesinde gerçekleşmiştir. 442 bin varil/gün mevcut rafinerilerde işlenmiş, 143 bin varil/gün ise elektrik santrallerinde kullanılmıştır. Ekim ihracatı ortalama 81 dolar/varil fiyatla yapılmıştır.

Irak'ın en önemli ihracat (%99) kalemi petroldür. 2017 yılı ihracat hedefi, 12 milyon varil/gün petroldür. Petrolün uluslararası varil fiyatının geçmiş yıllarda 100 doların üzerinde seyretmesi bütçe açığının azalmasına önemli katkı sağlamıştır. Ancak 2014 yılının son aylarında petrolün uluslararası fiyatının düşüş trendine girmiş olması, Irak'ın gelirlerinde ciddi azalışa yol açacaktır. Bu olumsuz gelişmenin, ülke ekonomisinin (özellikle yatırım harcamalarının) 2015 yılında finanse edilmesini zora sokacağı yönünde endişelere sebep olmaktadır.

Petrol ihracatı hâlihazırda; güneyde Basra ve Khor Al Amia Limanları ile kuzeydeki (kerkük-ceyhan) boru hattı üzerinden (450 bin-500 bin varil/gün kapasite) yapılmaktadır.

Petrol ve petrol ürünleri ihracatında yetkili kurum Bağdat'ta Petrol Bakanlığının (www.oil.gov.iq) bağlı kuruluşu SOMO'dur (www.somooil.gov.iq).

En büyük rafinerileri, Beji (kuzey), Beji (Selahaddin) ile Bağdat'ta Dora ve Basra rafinerileridir. Diğerleri ise Kerkük, Nejef, Samawa ile Haditha ve Kanakin'dir. Muftiah ve Gayirah küçük olanlardır.

Irakta doğalgaz üretimi çok az miktarda olduğundan, doğalgaz ihracatı söz konusu değildir.

GENEL EKONOMİK BİLGİLER

Irak, petrole dayalı bir ekonomik yapıya sahiptir. 140 milyar varillik ham petrol rezervleri ile dünyada 5. sırada yer alırken, günlük yaklaşık 4,4 milyon varilin üzerinde ham petrol üretimiyle OPEC üyeleri arasında Suudi Arabistan'dan sonra 2. sırada bulunmaktadır. Ancak, 1980'lerde Irak-İran savaşı, 1990'larda Kuveyt'in işgali üzerine başlayan uluslararası askeri harekât ve 2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri müdahalesinin dönüm noktalarını teşkil ettiği son 30 yılda, Irak ekonomisi oldukça istikrarsız bir yapı sergilemiştir. Çeşitli dönemlerde yürürlüğe konulan ekonomik ambargolar da Irak'ın küresel ekonomiyle bütünleşmesini güçleştirmiştir. Son olarak, 2014 yılında, DEAŞ terör örgütünün Irak topraklarının yaklaşık üçte birini işgal etmesinin ardından artan kamu harcamaları ve petrol fiyatlarındaki aşırı düşüş nedeniyle azalan kamu gelirleri Irak'ı büyük bir finansal krizin içerisine sokmuştur.

Bununla birlikte, güvenlik sorunlarındaki azalma, 2017'nin ortalarından itibaren yükselişe geçen petrol fiyatları ve terörden zarar gören bölgelerin yeniden imarı sürecinin getireceği ekonomik canlanma ile birlikte Irak'ın ekonomik görünümünün önümüzdeki dönemde 2014-2017 dönemine nazaran iyileşmesi beklenmektedir.

Irak'ta bulunan petrol arıtma istasyonları, petrol boru hatları, montaj fabrikaları, çimento ve demir-çelik fabrikaları, enerji santralleri devlete aittir. Irak'ta hemen her bakanlığa bağlı devlet (sanayi/ticaret/inşaat) şirketleri bulunmaktadır. Devlet, ülkenin ihtiyaçlarını bu şirketler kanalıyla temin etmektedir. Bir zamanlar 200 civarında bulunan bu şirketlerin sayısı 2017 itibarıyla az sayıdaki kamu-özel ortaklığındaki firmalar da dâhil olmak üzere 80 civarında bulunmaktadır.

Irak özel sektör kuruluşları, finansman ve iş tecrübesi açısından yetersizdir. Özel sektörde marketler, dokuma tezgâhları, şehir içi nakliye, deri işleme atölyeleri, tamir-bakım-onarım atölyeleri, dikiş-nakış tezgâhları ve tarıma dayalı küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri bulunmaktadır. Hizmet sektöründe ise özel sektörün ağırlığı hissedilmektedir. Bu itibarla, Irak tüketim, ara ve yatırım mallarını büyük oranda ithal etmektedir. Türkiye, Çin ve İran, Irak'ın en fazla ithalat yaptığı ülkeler olarak öne çıkmakta olup, Irak pazarında Türk malı imajının ihracatta rakibimiz olan ülke mallarına göre yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Hayat Standardı ve İşsizlik

İşsizlik ciddi bir toplumsal sorundur. İşsizlik oranı (aktif işgücü içindeki) ülke genelinde %8'dir (en geniş tanımlama kapsamında ise %11'e kadar yükselmektedir).

Aktif bayan nüfus içindeki işsizlik (%13) oranı, erkeklere (%7) göre daha yüksektir.

Bu çerçevede, 15 yaş üstü yaş grubunun yaklaşık %58'i ekonomik faaliyette bulunmamaktadır. Bu kapsamdaki bayanların gerekçesi %78'inin ev kadını olmasıdır. Erkeklerin çalışmama gerekçeleri ise genelde, devam eden eğitim, yaşlılık ve sağlık sorunlarıdır. Bu çerçevede, Bağdat'taki işsizlik oranı ise azami %10 seviyesindedir.

En yüksek işsizlik oranına sahip şehirler; Diqar (%17), Anbar (%16) ve Diyala'dır (%14). En düşük işsizlik ise Kerkük (%2), Erbil (%4) ve Musul'dadır (%5). İşsizlik kırsal kesime göre şehirlerde daha yüksek orandadır.

Aktif bayan nüfus içindeki işsizlik en çok; diplomalı ve şehirlerde yaşayanlarda görülmektedir. Bu oran özellikle 15-24 yaş grubunda çok daha yüksektir.

DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ¹

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat	54.843.237	49.728.348	69.705.358	98.074.105	90.043.633
İthalat	47.160.649	42.088.082	51.533.162	53.692.956	32.316.615
Hacim	102.003.886	91.816.430	121.238.520	151.767.061	122.360.248
Denge	7.682.588	7.640.266	18.172.196	44.381.149	57.727.018

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Çin	13.788.755	22.466.146	23.806.377	5,97%	26,44%
2	Hindistan	15.303.164	23.113.210	21.537.699	-6,82%	23,92%
3	Güney Kore	6.372.396	9.574.174	7.995.857	-16,49%	8,88%
4	ABD	11.159.119	12.125.501	7.240.173	-40,29%	8,04%
5	İtalya	3.185.942	4.531.886	5.430.281	19,82%	6,03%
6	Yunanistan	3.548.902	5.370.602	5.095.453	-5,12%	5,66%
7	Singapur	1.645.548	3.626.499	3.941.846	8,70%	4,38%
8	Hollanda	3.311.802	3.236.075	3.416.880	5,59%	3,79%
9	Türkiye	1.527.573	1.420.433	2.517.066	77,20%	2,80%
10	İspanya	1.428.015	2.135.545	2.147.917	0,58%	2,39%
11	Tayvan, Çin	1.182.409	1.790.740	1.516.499	-15,31%	1,68%
12	Fransa	143.555	567.600	1.011.606	78,23%	1,12%
13	Japonya	1.009.917	1.311.567	960.008	-26,80%	1,07%
14	Almanya	1.095.011	1.261.060	738.940	-41,40%	0,82%
15	Avusturya	383.226	324.648	621.420	91,41%	0,69%
	Toplam	69.705.358	98.074.105	90.043.633	-8,19%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

¹ Bu çalışmada kullanılan bütün veriler ülkenin kendi verileri olmayıp ticaret ortaklarının verilerinden düzenlenmiştir.

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	65.365.005	92.388.928	83.341.284	-9,79%	92,56%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.815.789	3.738.408	3.872.370	3,58%	4,30%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	1.929.672	1.382.774	2.400.639	73,61%	2,67%
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	54.216	70.682	184.342	160,80%	0,20%
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	147.170	107.494	71.841	-33,17%	0,08%
9999	Başka bir yerde belirtilmeyen mallar	8.647	8.271	28.743	247,52%	0,03%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	99.314	56.663	23.603	-58,34%	0,03%
4707	Kağıt ve karton döküntü ve kırpıntıları	33.350	26.810	13.961	-47,93%	0,02%
7801	İşlenmemiş kurşun	1.915	3.918	12.725	224,78%	0,01%
7408	Bakır teller		23.729	9.381	-60,47%	0,01%
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	13.668	10.685	8.923	-16,49%	0,01%
3915	Plastikten döküntü, kalıntı ve hurdalar	11.650	11.266	8.735	-22,47%	0,01%
7601	İşlenmemiş alüminyum	54.812	44.377	8.451	-80,96%	0,01%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	2.558	488	4.513	824,80%	0,01%
7112	Kıymetli metalden döküntü, kalıntı ve hurdalar	8.645	2.434	3.782	55,38%	0,00%
	Toplam	69.705.358	98.074.105	90.043.633	-8,19%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Çin	8.348.527	7.917.674	9.473.787	19,65%	29,32%
2	Türkiye	9.054.612	8.346.276	8.975.943	7,54%	27,78%
3	Hindistan	1.258.104	1.857.854	1.981.007	6,63%	6,13%
4	Güney Kore	1.462.088	1.911.777	1.945.190	1,75%	6,02%
5	ABD	1.204.777	1.312.297	1.277.907	-2,62%	3,95%
6	Almanya	751.233	844.999	1.097.723	29,91%	3,40%
7	Japonya	285.010	359.574	750.864	108,82%	2,32%
8	Suudi Arabistan	502.537	651.557	677.929	4,05%	2,10%
9	Brezilya	810.749	588.481	649.214	10,32%	2,01%

10	İtalya	643.618	590.603	623.687	5,60%	1,93%
11	Hollanda	470.288	695.993	606.578	-12,85%	1,88%
12	Birleşik Krallık	419.805	473.781	502.747	6,11%	1,56%
13	Fransa	375.310	349.770	477.862	36,62%	1,48%
14	Tayland	207.232	181.279	281.385	55,22%	0,87%
15	Rusya Federasyonu	1.402.611	765.468	264.431	-65,45%	0,82%
	Toplam	51.533.162	53.692.956	32.316.615	-39,81%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	3.450.371	2.278.053	1.404.934	-38,33%	4,35%
8703	Otomobiller	1.397.988	1.682.988	1.345.956	-20,03%	4,16%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.470.871	2.087.805	987.903	-52,68%	3,06%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	823.570	887.444	729.772	-17,77%	2,26%
1006	Pirinç	634.827	845.704	654.719	-22,58%	2,03%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	539.255	600.936	590.540	-1,73%	1,83%
207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	662.691	586.383	554.289	-5,47%	1,72%
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	525.954	598.121	551.682	-7,76%	1,71%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	478.897	622.561	469.215	-24,63%	1,45%
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	241.149	290.141	467.387	61,09%	1,45%
1101	Buğday unu	663.639	578.974	461.444	-20,30%	1,43%
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	529.047	606.335	378.489	-37,58%	1,17%
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	305.231	387.958	365.782	-5,72%	1,13%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	393.647	389.132	363.460	-6,60%	1,12%
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	392.791	433.961	344.303	-20,66%	1,07%
	Toplam	51.533.162	53.692.956	32.316.615	-39,81%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'nin Irak ile Dış Ticareti

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat	8.550.298	7.640.287	9.054.612	8.346.276	8.975.943
İthalat	296.505	836.298	1.527.573	1.420.433	2.517.066
Hacim	8.846.803	8.476.585	10.582.185	9.766.709	11.493.009
Denge	8.253.793	6.803.989	7.527.039	6.925.843	6.458.877

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Edilen Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	958.817	1.129.242	1.402.658	24,21%	15,63%
1101	Buğday unu/mahlut unu	579.376	525.097	459.686	-12,46%	5,12%
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatları (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	323.299	324.015	345.659	6,68%	3,85%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	288.288	309.420	344.605	11,37%	3,84%
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamülleri, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	300.065	312.577	326.498	4,45%	3,64%
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	190.795	167.308	211.241	26,26%	2,35%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	150.658	152.059	176.803	16,27%	1,97%
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	121.624	124.058	148.625	19,80%	1,66%
0407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	314.154	306.045	130.525	-57,35%	1,45%
7308	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	89.770	74.751	120.598	61,33%	1,34%
2002	Domates (sirke/asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş)	87.306	111.031	112.758	1,56%	1,26%
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	83.009	96.894	110.556	14,10%	1,23%
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	189.246	108.694	108.311	-0,35%	1,21%
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	102.428	114.552	100.726	-12,07%	1,12%
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	63.907	73.258	96.017	31,07%	1,07%
	Toplam	9.054.612	8.346.276	8.975.943	7,54%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthal Edilen Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	1.398.993	1.251.303	2.400.639	91,85%	95,37%
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	51.976	53.505	37.966	-29,04%	1,51%
4707	Kağıt ve karton döküntü ve kırıntıları	32.831	21.889	13.580	-37,96%	0,54%
7801	İşlenmemiş kurşun	1.915	3.918	12.725	224,78%	0,51%
7408	Bakır teller	-	23.480	9.151	-61,03%	0,36%
3915	Plastikten döküntü, kalıntı ve hurdalar	10.734	10.728	8.718	-18,74%	0,35%
7601	İşlenmemiş alüminyum	988	32.585	8.451	-74,06%	0,34%
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	9.866	7.427	6.393	-13,92%	0,25%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	608	488	4.513	824,80%	0,18%
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatları (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	429	1.907	1.809	-5,14%	0,07%
4102	Koyun ve kuzuların ham derileri	1.299	2.325	1.441	-38,02%	0,06%
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	555	412	952	131,07%	0,04%
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	372	365	841	130,41%	0,03%
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	1.952	932	660	-29,18%	0,03%
7605	Alüminyum teller	-	-	412		0,02%
	Toplam	1.527.573	1.420.433	2.517.066	77,20%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

IRAK YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI

Dış Ticaret

International Trade Center (Trademap) verilerine göre 2019 yılı Irak yaş meyve sebze ihracatı 71,9 milyon dolar, yaş meyve sebze ithalatı 331,5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu çalışmada yer alan Trademap verileri, 07 ve 08 faslında yer alan GTİP pozisyonları alınarak istatistikler oluşturulmuştur.²

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat	108.353	116.518	147.197	107.551	71.969
İthalat	979.401	956.964	1.138.065	1.525.496	331.542
Hacim	1.087.754	1.073.482	1.285.262	1.633.047	403.511
Denge	-871.048	-840.446	-990.868	-1.417.945	-259.573

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Hindistan	59.436	67.538	69.543	2,97%	96,63%
2	Türkiye	563	421	996	136,58%	1,38%
3	Çin	1.009	1.524	774	-49,21%	1,08%
4	Hollanda	67	204	209	2,45%	0,29%
5	Tacikistan	356	110	113	2,73%	0,16%
6	Almanya	2	55	113	105,45%	0,16%
7	Senegal	-	-	54		0,08%
8	Fas	397	189	39	-79,37%	0,05%
9	Suudi Arabistan	-	18	29	61,11%	0,04%
10	Birleşik Krallık	6	10	21	110,00%	0,03%
11	Kırgızistan	-	-	20		0,03%
12	Rusya Federasyonu	6	-	14		0,02%
13	İsviçre	6	2	12	500,00%	0,02%
14	İtalya	-	-	9		0,01%
15	Avustralya	-	-	8		0,01%
	Toplam	147.197	107.551	71.969	-33,08%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

² 07 ve 08 faslında kullanılan gtip pozisyonları; 070110, 070190, 070200, 070310, 070410, 070420, 070490, 070511, 070519, 070529, 070610, 070690, 070700, 070810, 070820, 070890, 070920, 070930, 070940, 070951, 070959, 070960, 070970, 070991, 070992, 070993, 070999, 080300, 080310, 080390, 080410, 080420, 080430, 080440, 080450, 080510, 080521, 080522, 080529, 080540, 080550, 080590, 080610, 080711, 080719, 080720, 080810, 080830, 080840, 080910, 080921, 080929, 080930, 080940, 081010, 081020, 081030, 081040, 081050, 081060, 081070, 081090

Başlıca İhracatı Yapılan YMS Ürünleri (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
080410	Hurma; taze veya soğutulmuş	147.115	107.485	71.832	-33,17%	99,81%
070959	Mantarlar ve domalanlar (agaricus cinsi mantarlar hariç); taze veya soğutulmuş			82		0,11%
070200	Domates; taze veya soğutulmuş			20		0,03%
070310	Soğanlar ve şalotlar; taze veya soğutulmuş	14	1	13	1200,00%	0,02%
080420	İncir; taze veya soğutulmuş	54	2	10	400,00%	0,01%
080940	Erik ve çakal eriği; taze	1		10		0,01%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	2	18	1	-94,44%	0,00%
080590	Ağaç kavunları (citronlar), kumkatlar, bergamotlar ve diğer turunçgiller; taze veya soğutulmuş			1		0,00%
	YMS	147.197	107.551	71.969	-33,08%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Türkiye	264.631	238.712	166.134	-30,40%	50,11%
2	Ekvador	56.353	48.803	54.978	12,65%	16,58%
3	Güney Afrika	2.480	21.840	38.382	75,74%	11,58%
4	Hollanda	13.526	11.462	17.606	53,60%	5,31%
5	Filipinler	15.426	11.660	17.605	50,99%	5,31%
6	Hindistan	1.879	4.587	10.151	121,30%	3,06%
7	Almanya	160	732	4.534	519,40%	1,37%
8	Çin	6.659	3.512	4.226	20,33%	1,27%
9	Fransa	1.633	2.145	3.640	69,70%	1,10%
10	Kuzey Makedonya	255	624	2.846	356,09%	0,86%
11	Kosta Rika	9.703	566	2.802	395,05%	0,85%
12	İtalya	4.514	225	1.374	510,67%	0,41%
13	Suudi Arabistan	2.776	9.748	1.100	-88,72%	0,33%
14	Guatemala	1.798	4.282	967	-77,42%	0,29%
15	Arjantin	362	-	810		0,24%
	Toplam	1.138.065	1.525.496	331.542	-78,27%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan YMS Ürünleri (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
080390	Muz (plantain hariç); taze veya soğutulmuş	84.081	95.683	81.071	-15,27%	24,45%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	42.143	78.575	44.638	-43,19%	13,46%
080510	Portakal; taze veya soğutulmuş	80.046	111.964	38.820	-65,33%	11,71%
080521	Mandarinler (tanjerin ve satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş	43.764	48.084	27.898	-41,98%	8,41%
080810	Elma; taze	127.120	115.315	25.472	-77,91%	7,68%
070110	Patates; tohumluk, taze veya soğutulmuş	14.993	15.970	21.222	32,89%	6,40%
070190	Patates; tohumluk olmayan, taze veya soğutulmuş	88.764	141.081	16.848	-88,06%	5,08%
070200	Domates; taze veya soğutulmuş	126.505	195.018	16.369	-91,61%	4,94%
081090	Nar, kuşburnu, demirhindi ve diğer meyveler; taze	61.567	84.131	10.965	-86,97%	3,31%
070310	Soğanlar ve şalotlar; taze veya soğutulmuş	40.648	108.932	8.155	-92,51%	2,46%
080910	Kayısı (zerdali dahil); taze	12.730	12.965	6.996	-46,04%	2,11%
080940	Erik ve çakal eriği; taze	33.778	25.205	6.618	-73,74%	2,00%
080830	Armut; taze	4.846	3.632	3.272	-9,91%	0,99%
080930	Şeftali (nektarın dahil); taze	25.960	24.826	3.232	-86,98%	0,97%
080929	Kiraz; taze	4.744	4.270	2.839	-33,51%	0,86%
	Toplam	1.138.065	1.525.496	331.542	-78,27%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Irak'a YMS İhracatı

Ürün	2018	2019	Değişim %	Pay %
Limon	40.367.155	29.425.555	-27,11%	17,75%
Mandarin	42.542.266	27.126.633	-36,24%	16,36%
Elma	17.739.326	19.056.678	7,43%	11,49%
Portakal	53.492.225	18.879.975	-64,71%	11,39%
Domates	16.703.129	16.497.350	-1,23%	9,95%
Patates	13.517.269	12.338.271	-8,72%	7,44%
Nar	13.835.858	9.107.230	-34,18%	5,49%
Kayısı	7.429.940	7.183.545	-3,32%	4,33%
Erik	9.509.703	6.612.042	-30,47%	3,99%
Soğan, Şalot	4.744.006	3.484.639	-26,55%	2,10%
Şeftali	5.632.018	3.144.024	-44,18%	1,90%
Armut	2.297.093	2.909.554	26,66%	1,75%
Kiraz, Vişne	3.834.002	2.831.342	-26,15%	1,71%
Çilek	1.366.960	2.193.424	60,46%	1,32%
Turp	1.411.096	1.658.533	17,54%	1,00%
Greyfurt	2.627.431	1.011.228	-61,51%	0,61%
Üzüm	1.772.393	474.933	-73,20%	0,29%
Lahana	244.115	401.816	64,60%	0,24%
Biber	435.211	303.325	-30,30%	0,18%
Diğer Taze Meyveler	98.088	215.396	119,59%	0,13%
Ayva	361.880	203.118	-43,87%	0,12%
Marul, Hindiba	91.456	148.060	61,89%	0,09%

İncir	62.787	117.256	86,75%	0,07%
Diğer Baklagiller	130.614	116.961	-10,45%	0,07%
Çay	29.601	76.001	156,75%	0,05%
Patlıcan	200.925	72.995	-63,67%	0,04%
Karnabahar	27.218	66.901	145,79%	0,04%
Diğer Sebzeler	54.620	57.506	5,28%	0,03%
Kabak	18.271	20.325	11,24%	0,01%
Hurma	68.335	12.340	-81,94%	0,01%
Diğer Turunçgiller	2.280	7.863	244,86%	0,00%
Hıyar, Kornişon	33.272	6.979	-79,02%	0,00%
Bezelye	1.216	6.848	463,16%	0,00%
Muz	3.149	5.756	82,77%	0,00%
Fasulye	1.961	4.933	151,55%	0,00%
Karpuz	1.169.206	4.280	-99,63%	0,00%
Kestane	23	1.900	8040,53%	0,00%
Kavun	11.912	1.189	-90,01%	0,00%
Sarımsak	9.203	668	-92,75%	0,00%
	-	497		0,00%
Mantar	-	46		0,00%
Toplam	241.877.214	165.787.919	-31,46%	100,00%

Kaynak: TİM

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Dağıtım Kanalları

Irak'ta iş yapmak isteyen Türk firmaların Iraklı yerel temsilcilikler, acenteler veya dağıtıcılar ile çalışmaları tavsiye edilmektedir. Böylece hem bürokratik engellerin, hem de yapılacak iş görüşmelerinde dil ve kültür engelinin aşılması mümkün olacaktır. Yerel temsilciler, ihraç ürününün tanıtımında ve kamu/özel sektör iş fırsatlarının takibinde de oldukça faydalıdır.

Irakta acentelik/distribütörlük/temsilcilik sözleşmesi imzalamadan önce, Iraklı bir avukatla istişare edilmesi önemle tavsiye olunur. Verilecek ticari temsilciliğin, “kapsam alanı” ve “süresi” ile Iraklı firmanın “iç piyasadaki dağıtım ağının ve donanımının” tespit edilmesi en önemli unsurlardır.

Reklam, Tanıtım & Fuarlara katılım

Irak pazarına giren firmaların ve ürünlerin sayısı arttıkça, ürünlerin tanıtımı için kullanılan araçlar da gelişmektedir. Yerel ve bazı Uluslararası Arap Televizyon kanalları, reklam ve tanıtım faaliyetleri için etkili kanallar olmakla beraber, şehir merkezlerindeki ilan panoları (billboardlar) da reklam ve tanıtım faaliyetlerinde yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Irak'ta düzenlenen uluslararası sektörel fuarlara katılımında aktif pazarlama kapsamında etkili bir tanıtım yoludur. Özellikle Erbil'de düzenlenen uluslararası ticaret fuarları, orta ve güney Irak firmaları tarafından da takip edilmektedir. (İstanbul ve Dubai fuarları diğer cazibe merkezleridir.) Bu konuda gelişme gayreti içinde olan Basra şehri, ticari aktivite olarak Erbil'i takip etmektedir.(Öte yandan her yıl kasım ayının başında Irak Ticaret Bakanlığınca Bağdat'ta düzenlenen geleneksel Bağdat uluslararası ticaret ve sanayi fuarı da önemli bir etkinlik olarak değerlendirilebilir, ancak bu şehirdeki etkinlikler ülkedeki olumsuz asayiş olaylarından menfi etkilenmektedir.) Yurtdışı fuarlara katılım konusunda Bakanlığımız web sayfasının yurtdışı fuarlar bölümünün incelenmesi tavsiye olunur.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme (Standardizasyon)

Irak'a gönderilen kutuların ve sandıkların üzerindeki işaretleme, çıkarılabilir etiketler şeklinde değil, mürekkep ya da boya ile yapılmalıdır. İthal edilen konserve ürünlerin üretim ve son kullanma tarihleri ambalaj üzerinde kabartmalı ya da yazılı şekilde belirtilmelidir.

Bilhassa gıda ürünlerinin gümrük kapısından geri dönmemesi veya alıcısı tarafından ihracatçıya iade edilmemesi için, ürünün gümrük kapısına geldiğinde kullanım süresinin (raf ömrünün) en az %70 oranında devam ediyor olmasına dikkat edilmesi önemle tavsiye olunur.

İlaçların muhteviyatı açıkça belirtilmelidir. Ürünlerin zararlı ya da yan etkilerini belirten ilgili etiket Arapça düzenlenmelidir.

Ürün etiket veya ambalajları üzerinde mutlaka İngilizce ve/veya Arapça ifadelerin bulunması gerekmektedir. Belirli gıda ürünlerin ambalajları üzerinde “domuz eti” veya “domuz yağı” kullanılmadığının mutlaka belirtilmesi gerekmektedir.

Gözetim

Sevk öncesi inceleme (SÖİ) uygulamasını, Merkezi Irak Yönetimi 1/7/2011, Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi de (IKBY) bundan 10 ay sonra 12/5/2012 tarihinde başlatmıştır. Halihazırda; SÖİ, Merkezi Irak'ta Bureau Veritas ve TÜV Rheinland, IKBY'de ise İntertek gözetim şirketleri tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla Merkezi Irak'a ihraç edilen ürünler için ayrı, IKBY'ye ihraç edilen ürünler için ayrı gözetim şirketlerinden uygunluk belgesi alınması gerekmektedir.

Merkezi Hükümet, 17/09/2017 tarihinde Bureau Veritas ve TÜV Rheinland firmalarını Kuzey Irak'tan yapılan geçişleri denetlemek için yetkilendirmiştir. Kuzey Irak'tan Merkezi Irak'a geçen ürünlere ait uygunluk belgelerinin denetimi bu firmalar tarafından sınır kontrol noktasının bulunduğu Safra'da gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, ülkemizden IKBY üzerinden Irak'a ihraç edilen ancak Safra sınır kontrol noktası üzerinden merkezi Irak'a geçiş yapan ihraç ürünlerimizin söz konusu kontrolden geçmesi ve bu esnada Bureau Veritas veya TÜV Rheinland firmalarından alınan uygunluk belgelerinin ibraz edilmesi gerekmektedir. Sevkiyat öncesi ürün denetimi (pre-shipment inspection) uygulaması kapsamındaki genel ürün listesi için bakınız.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Irak'ta ürünlerin dağıtımında çok fazla alternatif yol bulunmamaktadır. Ulaştırma altyapısı onarılmakta ve genişletilmekte olan Irak'ta, yerli kamyonlarla taşımacılığın yanı sıra demir yolu taşımacılığı da gelişmektedir.

Karayolu taşımacılığında nakliye ücretleri, ülkedeki güvenlik koşulları ve kamyonların geri dönüşte yük alamamaları nedeniyle yüksektir.

Güneyde Basra Limanı ticari yük taşımacılığında en çok tercih edilen kanallardan biridir. Merkezi Irak havaalanlarında tahsil edilen ücretlerin yüksekliği, ürünlerin güvenliğinin sağlanamaması gibi nedenlerden dolayı ihracatta, hassas ürünler haricinde, havayolu pek tercih edilmemektedir. Zorunlu durumlarda ise, ucuz ve güvenli olması nedeniyle genelde Erbil Havaalanı kullanılmaktadır.

Orta Irak'ta yaşanan olumsuz güvenlik koşulları nedeniyle, Irak'a taşımacılık maliyetli bir hale gelmiştir. Navlunun pahalılığı, vergi etkisine benzer şekilde ürünlerin ülke içindeki satış fiyatlarına da yansımaktadır.

Türk ihraç ürünlerinin Irak'a sevkiyatı, ağırlıklı olarak karayoluyla Habur/İbrahim Halil Sınır Kapısı üzerinden yapılmaktadır. Ancak, Türk plakalı kamyonlar olumsuz güvenlik koşulları ve vize sorunu nedeniyle orta ve güney Irak illerine taşıma yapamamaktadır. Türk ürünleri, kuzey Iraktaki aktarma merkezlerinde (Zaho, Erbil) Türk kamyonlarından Irak plakalı kamyonlara aktarılmakta ve bu şekilde ülkenin güney şehirlerine ulaştırılmaktadır.

Irak'a ihraç yük götüren Türk araçlarının kullandıkları kapılar ve taşıma sayılarına ilişkin bilgilere UND-Uluslararası Nakliyeciler Derneği web sayfasından (<http://www.und.org.tr/public/irak-cumhuriyeti.pdf>) erişebilirsiniz.

PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Mezopotamya'nın tarihi bir bölgesi olan Irak, içerisinde farklı sosyal grupları, kültürleri ve dinleri barındırmıştır. Irak'taki iş kültürünü daha iyi anlayabilmek için ülkenin kültürünü, tarihini ve Iraklıların hayata bakış açılarını çok iyi değerlendirmekte fayda vardır.

Irak'ta zaman kavramı ve zamanın kullanımı, olması gereken anlamdan uzaktır. Bu durum, mesai kavramından, iş planlamasına kadar her alanda kendisi gösterdiğinden Irak'ta iş yapmak isteyen Türk firmalarınca mutlak surette göz önünde bulundurulmalıdır. Randevu zamanları, çalışma saatleri, gecikmeler, iş akışındaki yavaşlık vb. hususlar dikkate alınarak iş planlaması yapılmalı ve her zaman ihtiyatlı davranılmalıdır.

Karşılıklı saygı ve güvenin tesis edilmesi, Irak iş kültüründe hayati önem taşıyan bir konudur. Ancak iyi ilişkilerin kurulması zaman almaktadır.

İş görüşmelerinde Iraklı muhatabı zorlayıcı satış taktikleri kullanılmamalıdır. Kararlar çok yavaş bir biçimde alınmakta olduğundan bu tür bir davranış, işin sonuçlanması aşamasında ters etki yapabilmektedir.

Gönderilecek her türlü bilginin Arapçaya çevrilmesinde fayda vardır. Arapça birkaç cümle konuşabilmek de memnuniyetle karşılanmaktadır. Irak iş kültüründe kartvizit değişimi yaygın olup, kartvizitin bir yüzünün Arapça olmasında fayda vardır.

Firmalarımızın Arapça bilen personel istihdam etmeleri faydalı olacaktır.

Dış ticaret firmalarının (özellikle üreticiler) web sayfası sahibi olmalarında fayda vardır.

Firmalarımızın, web sayfalarında üretim ve ürünleriyle ilgili sahip oldukları uluslararası standart belgelerini (ISO, E, CE, SGS/BV, FDA vs.) ifade etmeleri imajlarına olumlu katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Firmalarımızın ilgilendikleri bölgede; "reklam" ve "acentelik verme" faaliyetlerine ağırlık vermeleri faydalı olacaktır.

Yapılacak iş görüşmelerine bir ekip olarak katılım sağlanacaksa, katılımcıların isimlerinin, unvanlarının ve özgeçmişlerinin karşı tarafa önceden bildirilmesi faydalıdır.

Misafirlerin en iyi şekilde ağırlanması Irak'ta önemli olduğundan yapılacak bir (yemek) davete meşru bir sebep yok ise icabet etmek önem arz etmektedir.

Para Kullanımı

Irak'ın para birimi Dinar'dır. Günlük alışverişlerde kredi kartı kullanımı söz konusu değildir. Harcamalarda, Irak Dinarının yanı sıra Amerikan Doları da kullanılabilir. Serbest piyasadaki döviz bürolarında döviz bozdurma kuru yaklaşık 1 Dolar: 1,200-1,220 Dinar aralığındadır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Irak'a giriş için; hizmet (Gri, Yeşil ve Diplomatik) pasaportu sahibi vatandaşlarımızın Irak'ın ülkemizdeki (Ankara, İstanbul, Gaziantep) dış temsilciliklerinden vize alması zorunludur. Normal pasaportlar içinse, Irak havaalanlarında "30 gün süreli ve tek girişli" ülkeye giriş vizesi verilmektedir.

Irak'a karayoluyla Habur/İbrahim Halil Sınır Kapısından girecek vatandaşlarımızın, girişte yerel gümrük idaresinin verdiği "giriş izni" sadece kuzey yerel bölgesi şehirlerinde (duhok, erbil, süleymaniye) dolaşım için geçerli olup, ülke vizesi değildir. Dolayısıyla İbrahim Halil (yerel) gümrük idaresinin verdiği sözkonusu giriş izni, orta ve güney Irak şehirlerinde geçerli değildir. Aksi halde, Merkezi Hükümet güvenlik birimlerince yakalanılması durumunda, hızlı bir yargılamadan sonra cezaevine gönderilmektedir.

Türkiye'deki Irak Temsilcilikleri

Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği

Adres: Turan Emeksiz Sokak, No:11, Gaziosmanpaşa/ANKARA

Tel: (312) 468 7421

Faks: (312) 468 4832

E-posta: ankemb@iraqmofamail.net

Çalışma Saatleri: Pazartesi-Cuma: 09:00 – 15:00

Ticaret Ataşeliği

Adres: Rabat Sk. No:14/1, Gaziosmanpaşa/ANKARA

Tel: (312) 436 4318

Faks: (312) 436 4681

Irak Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu & Ticaret Ataşeliği

Adres: Köybaşı Caddesi No:3, Yeniköy/ İSTANBUL

Tel: (212) 299 0120

Faks: (212) 299 7442

Çalışma Saatleri: Pazartesi-Cuma: 09:00 – 15:00

Resmi Tatiller

Cuma ve Cumartesi, hafta sonu tatilidir. (özel sektör, cumartesi açıktır)

Milli Bayram (14 Temmuz)

- Ramazan Bayramı
- Kurban Bayramı
- Hz. Hüseyin'in ölüm yıldönümü
- 1 Ocak
- 1 Mayıs işçi bayramı

Çalışma Günleri ve Saatleri

- Pazar-Perşembe, hafta içi çalışma günleridir.
- Günlük kamu mesai saati 08.00-14.00'dır.
- GMT'den 3 saat , (kış döneminde) Türkiye saatinden ise 1 saat ileridir.

Yerel Ölçü Birimleri

Irak'ta ölçü birimi olarak “metre” ve “kilogram” kullanılmaktadır.

Telefon Kodları

Irak'ın uluslararası telefon kodu, +964 tür. Telefon görüşmeleri daha çok mobil (cep) telefonlar aracılığıyla yapılmaktadır.

İklim

Bölgelere göre değişiklik arz eden bir iklimi vardır. Çoğunlukla tipik çöl iklimi hakim sürdüğü Irakta, soğuk ve kurak kışlar, sıcak ve bulutsuz yazlar görölmektedir. Bahar aylarında zaman zaman toz ve kum fırtınaları görölebilmektedir. Türkiye ve İran sınırı boyunca uzanan kuzeydeki dağlık bölgelerde yoğun kar yağışı görölmektedir. Bazen orta ve güney Irak'ta kış aylarında aşırı yağışlar nedeniyle sel görölebilmektedir.

Orta ve güney Irakta yaz döneminde 50 dereceye ulaşan aşırı sıcaklar yaşanmaktadır. Ancak Orta Irakta nem oranı düşüktür. Bağdat'ta en soğuk ay 4-16°C ile Ocak'tır. Yağışın en az olduğu aylar 1 mm ortalama ile Haziran-Eylül iken en iyi yağış ortalamasına sahip ay 28 mm ile Mart'tır.

Güvenlik

Orta ve Güney Irakta bulunacak vatandaşlarımızın, ülke içinde beraberlerinde mutlaka güvenilir/tanıdık bir Irak vatandaşıyla dolaşmaları önemle tavsiye olunur. Pasaportları daima üstlerinde olmalı, otellere pasaport bırakılmamalıdır. İkamet edilecek otellerin şehir merkezinde güvenlik tedbirleri alınmış olmalıdır.

Mümkünse iş görüşmelerinin 09.30-14.00 saatlerinde yapılması, akşam saat 17.00 itibarıyla ikamet edilen mekânda bulunulmasında fayda vardır. Vatandaşlarımızın Iraka gelmeden önce ülkedeki Bağdat büyükelçiliğimizin ve konsolosluklarımızın telefon numaralarını edinmeleri gerekmektedir. Musul ve Basra başkonsolosluklarımız (ve ticaret ataşeliklerimiz) geçici olarak kapalıdır.

Ülke içi seyahat sırasında güvenlik güçleri ile tartışılmaması, olumsuz bir durumun yaşanması halinde ivedilikle Büyükelçiliğimizin/Konsolosluğumuzun telefonla aranılması ve bilgi verilmesi gerektiği önemle hatırlatılır.

Orta ve Güney Irak'a seyahat etmeden önce vatandaşlarımızın Dışişleri Bakanlığımızın 2014 yılı haziran ayında yayınladığı "seyahat uyarısını" da göz önünde bulundurmasında fayda vardır.

POTANSİYEL SEKTÖRLER

Sıra	Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Dünyadan İthalatı (milyon dolar) 2019	Ülkenin Türkiye'den İthalatı (milyon dolar) 2019	Dünyaya İhracatımız (milyon dolar) 2019	Dünya İthalatında Ülkenin Payı (%) 2019	Ülkeye İhracatımızdaki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin dünyadan İthalatındaki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%) 2019
1	Kanatlı Etleri	207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	554,29	345,66	571,4	2	6,7	-5,5	Türkiye 62,4 Brezilya 32,6 ABD 5 Hollanda 0,1
2	Bisküvi	1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	378,49	326,5	1071,91	1	4,5	-37,6	Türkiye 86,3 S. Arabistan 3,5 Polonya 2,7 Belçika 1,3 İtalya 0,9
3	Yumurta	407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	204,84	130,53	295,07	5	-57,4	-48,4	Türkiye 63,7 Belçika 18 Portekiz 6,5 Hollanda 4,4 Bulgaristan 2,6
4	Süt ve Süt Ürünleri	406	Peynir ve pıhtılaşmış ürünler	144,05	42,34	158,97	0	-12,1	-61,3	Türkiye 29,4 S. Arabistan 24,4 Polonya 12,2 Avusturya 9,3 Fransa 5,7
5	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	124,08	94,91	550,29	0	3,1	-26,7	Türkiye 76,5 Rusya 8,1 Almanya 4,2 Hollanda 2,5 S. Arabistan 2,2

6	Meyveler	805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	115,2	75,57	751,17	1	-44,5	-55	Türkiye 65,6 G. Afrika 32,1 Guatemala 0,8 Arjantin 0,7 Esvatini 0,3
7	Makarna	1902	Makarnalar ve kuskus	85,97	24,77	607,1	1	-24	-26,9	S. Arabistan 68,4 Türkiye 28,8 Sırbistan 0,7 İtalya 0,7 G. Kore 0,6
8	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	69,39	58,06	111,61	1	-20,3	-30,2	Türkiye 83,7 Malezya 14,3 İspanya 0,8 Belçika 0,4 S. Arabistan 0,2
9	Bakliyat	713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	63,03	51,59	259,45	1	-15,8	-53,3	Türkiye 81,8 Hindistan 4,2 Kırgızistan 4,2 Arjantin 4,2 Rusya 1,3
10	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	51,81	39,48	468,47	0	6,5	-71,4	Türkiye 76,2 S. Arabistan 9,5 Çin 3,1 İspanya 2,8 Hollanda 2,2
11	Süt ve Süt Ürünleri	402	Süt, krema (konsantre edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı madde içerenler)	46,16	18,62	87,02	0	25,6	-86	Türkiye 40,3 S. Arabistan 26,1 Fransa 11,7 Hollanda 7,3 Almanya 4,1
12	Konserve Meyve Sebze	2008	Yer fıstığı ve diğer kabuklu yemiş ve meyve konserveleri	43,33	20,48	825,7	0	17,4	-35,1	Türkiye 47 Çin 30,4 Hindistan 5,7

										Arjantin 3,2 İspanya 2,6
13	Sert Kabuklu Meyveler	802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	38,96	27,34	1500,24	0	25,4	-67,4	Türkiye 70,2 ABD 20,2 Çin 4,8 Gürcistan 1,7 Hollanda 1,6
14	Hububat	1904	Hububat veya hububat ürünlerinin kabartılması veya kavrulması suretiyle elde edilen gıda mamülleri	38,32	34,2	176,64	1	-2,5	-42,9	Türkiye 89,2 İngiltere 3,7 İspanya 1,6 Almanya 1,5 Rusya 0,9

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

COVID 19 GELİŞMELERİ

Sınır Kapılarında Yapılan Uygulamalar/ Ülkeye Girişi Yasağı/ Seyahat Yasağı

İKBY 16 Mart 2020'den itibaren sınır kapılarından Irak vatandaşları dahil tüm yolcu girişlerini durdurmuştur.

Diğer taraftan Irak'ta yerel ve ulusal basında Kerkük, Zikar, Babil, Meysan, Necef, Basra, Divaniye ve Vasıt valilerinin, Kovid-19'un yayılmasına engel olmak amacıyla başında buldukları kentlerin sınırlarının kapatıldığı ve il sınırlarından geçişleri durdurduklarına dair açıklamaları yer almıştır. Bazı illerde yolların 2 gün bazılarında ise 1 haftaya kadar sürebileceği bir kısmında ise ikinci bir emre kadar kent sınırlarının kapalı tutulacağı tahmin edilmektedir. Kerkük'te 17.03.2020 tarihinden itibaren sokağa çıkma yasağı uygulanacaktır. Bu çerçevede, KIBY'den merkezi ve güney yönlerine gidecek tüm yolların 16 Mart 2020 akşamı kapatıldığı, ticari araçlar dahil tüm geçişlerin durdurulmuştur.

Merkezi Irak ve İran arasındaki 5 kapı (Shalamja, Mundhiriya, al-Shib, Zarbatiya, Mandali) KIBY ve İran arasındaki 3 kapı (Haj Omran, Parvezhan, Başmak) kapatılmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti, İran, Tayland, Güney Kore, Japonya, İtalya, Fransa, Kuveyt, Bahreyn, İspanya ve Singapur'dan direk veya dolaylı olarak Irak'a gelen yabancı ülke vatandaşlarının ülkeye girişi yasaklanmıştır. Irak vatandaşlarının; Çin Halk Cumhuriyeti, İran, Tayland, Güney Kore, Japonya, İtalya, Fransa, Kuveyt, Bahreyn, İspanya ve Singapur'a seyahat etmeleri yasaklanmıştır (18.03.2020)

Covid nedeniyle insan teması olmadan tampon bölgede sürücü değişimi yöntemiyle sürdürülen ticaret kapsamında kurumsal nakliye firmaları sorun yaşamazken, küçük firmalar sorun yaşamaktadır. Bunların Irak'ta kalış süreleri 30 günle sınırlı olduğundan bu süre dolduğunda Irak gümrük yetkililerince gümrüklü sahaya ve tampon bölgeye girişleri engellenmekte ve taşıma yapmalarına izin verilmemektedir. Bu sürücüler yerine araçların Iraklı sürücüler tarafından çekilmesi talep edilmekte, firmalar zorlanmakta ve bu iş için 450-700 \$ kadar ek ücretler talep edilmektedir. Diğer taraftan firmalarımız araçlarını tanımadıkları kişilere teslim etmek istememektedir. Her iki tarafta organize olmayan, müstakil, münferit ve küçük firmalarımızın taşıma işinden vazgeçmeye mecbur kalmaları sonucu lojistik süreçlerde sıkışıklık ve maliyet sorunlarına yol açabilecektir. Konu Başkonsolosluğumuz üzerinden KIBY yetkilileri ile müzakere edilmektedir. (02.04.2020)

Uçuş Yasağı

Çin Halk Cumhuriyeti, İran, Tayland, Güney Kore, Japonya, İtalya, Fransa, Kuveyt, Bahreyn, İspanya ve Singapur ülkelerine/ülkelerinden Uçuşlar yasaklanmıştır. Türkiye, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, Lübnan, Ürdün, Katar, Bahreyn'den Irak'a uçuş yasaklanmıştır.

Ayrıca, 17 Mart 2020 tarihi itibari ile yurt dışı ve yurt içi tüm yolcu uçuşları 24 Mart 2020 tarihine kadar durdurulacaktır. (18.03.2020)

Uygulanan Kısıtlamaların/Önlemlerin Ülkemiz İhracatı Açısından Oluşturabileceği Potansiyel ve Öneriler ile Ortaya Çıkabilecek Olumsuzluklar

ÇHC, Türkiye ve İran'ın ardından Irak'ın en fazla ithalat yaptığı ülkedir.

Bu aşamada, koronavirüsü kaynaklı salgın nedeni ile Irak tarafından açıklanmış herhangi bir ithalat kısıtlaması bulunmamaktadır.

Erbil Çin Başkonsolosu Ticaretlerinin olumsuz etkileneceği yönünde açıklama yaptı. Makinalar, Plastikler, Tekstil Ürünleri, Kara Nakil Vasıtaları, Oyuncaklar, Seramik Ürünler, Cep telefonu ve Aksesuarları Çin'in Irak'a önemli ihraç kalemleri arasındadır.

Türkiye ve Irak arasındaki ticaretin değer olarak yaklaşık %80'i tek gümrüklü kara sınır kapımız olan Habur Sınır Kapısı üzerinden yapılmaktadır. 1 Mart 2020 tarihinden sonra Covid-19 nedeniyle getirilen sınırlamalar kapsamında Irak'a gerçekleştirilen sevkiyatlar kontrollü geçiş şartına bağlanmıştır. Bu çerçevede, ticari sevkiyat akışı uzun yıllar olağan ortalama akışının yaklaşık %25'i civarında seyretmektedir. Öte yandan, ham petrol fiyatlarında son günlerde yaşanan aşırı düşüşün uzun süre devam etmesi halinde Irak halkının alım gücünün de bu gelişmeden olumsuz etkileneceği ve ithal ürünlere talebin azalacağı tahmin edilmektedir. Irak Merkez Bankasının elinde ise 60 milyar dolar kadar döviz rezervi bulunmakta olup, bu rezervler sayesinde Irak'ın kısa süreli düşük petrol fiyatlarına dayanabileceği tahmin edilmektedir (18.03.2020)

KIBY'de 11 Mart tarihinde başlayan ve en son 16 Nisan tarihine kadar uzatılan sokağa çıkma yasağı kapsamında bugün (04 Nisan 2020) saat 12.00'dan sonra uygulamanın 48 saat boyunca katı şekilde uygulanmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede bugüne kadarki uygulamada açık olmasına müsaade edilen market, manav, fırın, kasap ve kamusal hizmet sunan diğer yerlerin de kapatılması, yazılı görev emri olanların dışında sıfatı, unvanı ve makamı

ne olursa olsun görevli olmayan kimselerin yasağı ihlal etmesi durumunda tutuklanması, cezalandırılması ve aracının çekilmesine yönelik talimat yayınlanmıştır. Kararda iller/bölgeler arasında ve hudut kapılarındaki ticari aktivitelerin önceki kararlar kapsamında olduğu gibi devam edeceğine dair hüküm bulunmakla birlikte, fiili olarak bunun uygulanmasında ciddi sıkıntılar eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, araç sürücülerinin gümrük sahasına erişim başta olmak üzere hareketlilikleri üzerinde ortaya çıkan kısıtlama nedeniyle, Habur-İ.Halil üzerinden devam etmekte olan ticari akışın önümüzdeki 48 saat için menfi yönde etkilenmesi söz konusu olmuştur. (04.04.2020)

İl içi ve iller arası dolaşım/ulaşımın tamamen durmasına bağlı olarak Irak yönüne araç (TIR) çekmekle temin edilen sürücülerin Zaho içinden dahi İ.Halil Gümrük sahasına erişimlerinde güçlük çekilmesi, hem de MIH vilayetlerinde (Musul, Kerkük, Bağdat, Basra vs) son bir kaç gündür yük taşıyan araçlardan GIDA VE SAĞLIK Bakanlığının iznini almış hijyen ve tıbbi malzemeleri taşıyanlar dışındakilere (deterjan, temizlik ürünlerine bile izin verilmemekte) seyahat etme müsaadesi tanınmaması nedeniyle KIBY'den MIH alanına ticari araçların geçişlerinde zorluk ve yavaşlama beklenmektedir. (04.04.2020)

IKBY tarafından 11 Mart 2020 tarihinden itibaren uygulanan Covid-19 tedbirleri kapsamında 16 Nisan 2020 tarihinde sona erecek olan sokağa çıkma yasağının yeni vakalarla karşılaşma oranının azalması nedeniyle hafifletileceği gündemde bulunmaktadır. (14.04.2020)

KIBY'de 14 Mart'tan beri uygulanan sokağa çıkma yasağı nedeniyle istisnalar hariç neredeyse tüm iş kollarındaki faaliyetler durdurulmuştur. KIBY Korona İle Mücadele Komisyonu tarafından 17.04.2020 tarihinde alınan kararla gıda, ilaç, fidan satış yerlerinin açılacağı, temizlik, tüp/su dağıtım, veterinerlik, kesimhane, tedarik ve dağıtım gibi pek çok iş kolunda faaliyetlerin sürdürülebileceği, mevsimlik tarım işçilerinin, fabrika, TİCARİ PROJE VE İNŞAAT YATIRIMLARININ, döviz büroları ve özel bankaların, petrol, demir-çelik, iletişim ve ulaştırma firmalarının, tarımsal satış yerleri gibi iş kollarının faaliyetlerine devam edilebileceği duyurulmuştur. (17.04.2020)

IKBY'de COVID-19 vakalarının önemli ölçüde artış göstermesi üzerine 01-06.06.2020 tarihleri arasında yeniden sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Eczane ve fırınlar dışında tüm işletmeler ile resmi kurum ve kuruluşlar kapalı olacaktır.

Kaynak: T.C. Bağdat Ticaret Müşavirliği, T.C. Erbil Ticaret Ataşeliği

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.